

Čudesna proroka Ilije.

Po izvorima **Sedar Elijahu raba** 1) preveo L. F.

I.

Beše jednom čovek veoma siromašan, koji imaše ženu i petero dece. Jednog dana pritište ga nužda više nego ikada, ne imaše ni toliko, da bi se mogao prehraniti i izdržavati. U to mu reče žena: Ustani pa otidi na pijacu, moguće će ti Večni nešto pokazati, da nebi umrli od gladi. Čovek odvrati: Kuda ću? Nemam ni prijatelja, ni rođaka, koji bi mi pomogao u nuždi. Žena učuti. Ali gladna deca plakala bi i vikala. I ponovo reče žena: Idi napolje na sokak! Zar ćeš da gledaš, kako ti umiru deca? Muž joj odvrati: Kako bi izišao, kada sam evo go i bos. Tada uzme žena svoju poderanu haljinu, pa ju dade mužu, da bi se njome ogrnuo.

Tako izađe naš siromah na sokak i stane tamo u nemom očekivanju, jer nije znao, kuda bi pošao. Zaplače, uzdigne oči u nebo i reče: Gospodaru sveta! Ti znaš, da nemam nikoga, kome bi se mogao potužiti zbog moje bede i nevolje, da bi se smilovao meni; nemam ni brata, ni prijatelja ili blišnjega, a mala mi deca plaču od gladi. Ukaži nam Tvoju milost Gospode, smiluj se nam, ili uzmi nas k sebi u Tvom milosrđu, da nebi patili. Uzdiže se Bogu vapaj čoveka. Tada mu se pojavi Ilija, hvaljena budi mu spomen i reče: Šta je s tobom, zašto plačeš? A čovek mu ispriča svoju nevolju i bedu. Ilija mu reče: Ajde, dođi samnom i nemoj više da plačeš. I produži Ilija pa mu kaže: Nemoj da se brineš, eto uzmi, pa me prodaj na pijaci kao roba; od novca, šta ćeš dobiti, možeš se izdržavati. Siromah odvrati: Gospodaru, kako ću te prodati? Ljudi znadu ovde, da nemam

1) V. izdanje M. Friedmann, Wien 1904, str. 28-36.

slugu, pa će misliti, da sam ja tvoj rob, a ti da si mi gospodar. Ali Ilija bi nato: Nemoj da se bojiš, čini po mom savetu, a kada si me prodao, daj mi od cene jedan sus. Siromah uradi, kako mu Ilija reče; odvede Iliju na pijacu i svi, koji bi ih gledali, mislili su, da je siromah sluga, a Ilija gospodar, dok nisu kupitali Iliju, a ovaj im odgovori: To je moj gospodar, a ja sam njegov sluga. U to prolazi jedan od kraljevih dvorjanika, spazi Iliju, dopade mu se, pa ga htede kupiti za kralja. Cena mu je bila 80 denara. Ilija reče svom gospodaru: Prodaj me kraljevom slugi i ne traži veću cenu. Siromah učini tako, primi od kupca osamdeset denara, pa jedan od njih dade Iliji. Taj mu opet vrati zlatnik i reče mu: Uzmi ga natrag, pa se izdržavaj s tvojom porodicom; neka te nikad više ne snađu oskudica i mevolja. Ilija otide sa kraljevskim slugom, a siromah se vrati svojoj kući. Nađe ženu i decu svoju skoro umirući od gladi. Čovek stavi pred njih hleb i vino. A oni su jeli, pili, zasitiše se a još im je preostalo od jela. Nato bi ga žene ispitala o svemu, a on joj ispriča, šta mu se dogodilo. Žena bi rekla nato: Dobro si prošao, jer si poslušao moj savet; da si oklevao, svi bi umrli od gladi. Od toga dana bio je Božji blagoslov na kući tog čoveka i postade bogat preko mere. Nije više poznavao siromaštva i oskudice ni on, niti njegova porodica.

A Ilija je stigao sa kraljevskim slugom pred vladara. Ovaj je naumio sagraditi velik dvorac izvan grada. Zato je kupio mnogo robova, da mu tovaru kamenje, seku drva i pripreme sve za građu. Upita on Iliju: Šta bi ti mogao, da stвориš? Ilija odvrati: Ja sam tesar, pa se razumem u građenje. Razveseli se kralj i reče: Želim, da mi sagradiš palatu; tako i tako neka isgleda, te i te su mere. Ilija reče: Sve ću izvršiti, kako si mi rekao. Kralj reče dalje: Moja je volja, da za šest meseci svršiš sa gradnjom; posle toga pustiću te na slobodu i ukazaću ti dobro. Ilija odvrati: Zapovedaj tvojim slugama, da zaista sve donesu, šta je potrebno za gradnju. Kraljevske sluge uradiše tako.

U noći ustade Ilija, pa se pomoli Večnome, da bi za trenutak stvorio palatu, kako ju traži kralj. Tako se zaista i zbilo, te bi posao svršen još pre izlaska sunca. Ilija se zatim dao na put. Izvestiše o tome kralja te bi došao, da si zagleda dvorac, koji mu se nadasve sviđao i beše sav radostan zbog toga. Snebivao se od čuda, kako je dvorac dovršen za jednu noć i tražio je graditelja, ali ga nigde nije mogao naći; zato je mislio, da je to bio anđeo Božji.

Ilija pako išao je svojim putem i uz put susretne čoveka, koji ga prodao za roba. Upita čovek Iliju: Šta si radio sa vladarom? Ilija odgovori: Svršio sam, šta je tražio od mene i radio sam, kako mi je zapovedao. Nisam hteo, da izgubi novac, koji je dao za mene, pa sam mu sugradio palatu, koja vredi hiljadu puta više od cene, koju je platio za mene. Tada stade pobožnik da hvali proroka i reče mu: Ti si mi vratio moj život. Ali Ilija

odgovori nato: Hvali Stvoritelja, koji te obdario svojom milošću.

II.

Živio je neki pobožan čovek, taj osiromaši tako, te morade raditi kao nadničar. A tom čoveku beše valjana žena. Kada je čovek jednom orao na polju, pojavi mu se Ilija u obliku Arapina pa mu reče: Imaš da doživiš sedam dobrih godina; šta bi rađe hteo: da odmah nastupe, ili da ih doživiš tek na kraju života tvoga? Pobožnik odvrati: Mora, da si neki čarobnjak, idi odatle, jer nemam ništa da ti dam. Ali Ilija se vrati i po drugi i po treći put. Treći put mu reče čovek: Da upitam svoju ženu za savet. Čovek otide kući, pa ispriča sve ženi: Dok sam radio, pojavi mi se čovek i reče mi: Doživiceš sedam dobrih godina, šta bi hteo, da počnu sada odmah, ili tek kada ti se život primakne kraju? I tri puta ponovio je čovek tu svoju ponudu. Žena reče na to: Kaži čoveku, neka odmah nastupe dobre godine. Čovek otide Iliji pa mu reče: Podeli nam odmah te krásne dane. Ilija odvrati na to: Idi kući i još pre no što stigneš do kućnih vrata ugledaćeš blagoslov. Tako i beše. Čovekova deca kopali su u zemlji i našu blago, od kojeg se dalo živeti sedam godina. Dodoše deca materi pa joj pokažu blago i još pre no što je stigao pobožnik pred svoja kućna vrata, dođe mu žena u susret pa mu sva radosna priča o tom nalazu. Čovek se zahvalio Bogu i veselio se, što je poslušao savet valjane mu žene. A žena mu reče: Sada smo sigurni Božjeg blagoslova kroz sedam godina, bićemo milosrdni prema siromasima kroz sve to vreme, možda će se Bog opet setiti nas u svojoj dobroti. I zaista živiše od sada prema taj svojoj nakani. A sve šta su davali siromasima, dala je žena zabeležiti po njenom sinčiću. Kada su prošle tih sedam godina, opet se ukaza Ilija i javi pobožniku: Vreme je došlo, moram ti opet oduzeti ono, što sam ti dao. Tada mu reče pobožnik: Kada sam primio od tebe blagoslov, učinito sam to sa znanjem moje žene, a sada, kada ti moram vratiti, opet ću da joj to saopštim. I otide svojoj ženi pa joj kaže: Već je došao taj čovek, da primi natrag ono, što je njegovo. Žena odgovori na to: Idi pa kaži dobročinitelju: Ako si našao čoveka, koji bi verniji bio od nas, povraticeo ti tvoj zalag. Bog je čuo ženin govor i video, koliko su dobra dela činili ona i njen muž, produži da ukazuje svoju milost tim pravednicima.

III.

Bio je neki pobožan čovek. Taj je položio zavet, da neće primiti od nikog milostinju. U njega je bilo samo jedno odelo i jedan čaršav, pa je znao da se moli po čitave noći, da plače i nariče pred Bogom. I dotle ne prestade da ispaštava svoje telo, dok mu odelo nije palo sa tela, pa je bio prinuđen da sedi u smeću.

Jednog mu se dana pojavi Ilija u obliku Arapina i stane pored njega. Pobožnik je tada počeo da uzdiše. Ilija mu reče: Ako hoćeš, pozajmiću ti dva srebrnjaka, pa počni šnjima trgovinu i tako ćeš moći da se ishraniš. Pobožnik odgovori: Učiniću, kako mi kažeš.

Dade mu Ilija dva srebrnjaka, a pobožnik kupi za taj novac posude, pa ih proda dalje s dobitkom. Tako je radio i drugi i treći dan. Jedva je prošla godina i siromah postade bogatašem. Ali tada mu je popustila pobožnost, nije se više molio Bogu. I reče Večni Iliji: Beše u mom svetu jedan pobožan čovek, a ti si mi ga uzeo. Otide Ilija čoveku, koji je postao bogatašem i našao ga, gde vodi veliku trgovinu. Ilija mu kaže: Ja sam onaj, koji ti je nekada pozajmio dva srebrnjaka, potraži ih, pa mi ih pa mi ih vrati opet, jer ću da ih odnesem na njihovo mesto. Bogataš potraži srebrnjake, pa ih preda Iliji.

Ali jedva prođe taj dan i bogatstvo čoveka počelo je da opada. Nestade mu sav imetak i beše opet prinuđen, da spava na smeću. Tako je sedao i plakao. U to dolazi opet Ilija pa mu kaže: A šta ćeš sada početi starče? Oslovljeni mu odvrat: Jao si meni, okrenula se moja sudbina na gore, izgubio sam sve, što sam imao. Ilija reče na to: Zakuni mi se, da ćeš opet početi da živiš pobožnim životom, da ćeš se moliti Bogu, kao i ranije, onda ću ti opet vratiti tvoja dva srebrnjaka. Siromah reče: Učiniću tako. Ilija mu preda ista dva srebrnjaka. Čovek je opet otpočeo da trguje, ali kraj toga ostade i dalje pobožan kao ranije i živio je sretno do svoje smrti.

IV.

R. Josua sin Levijev postio je mnogo dana i molio se Bogu, da mu se pojavi Ilija. Jednom stupi Ilija pred njega i ukaže mu se i reče Josui: Šta želiš od mene? Hoću da ispunim tvoje zelje. Josua odvrat: Ja bi rado zajedno putovao s tobom, da vidim tvoj rad na zemlji, pa da se koristim tvojom mudrošću. Ilija reče na to: Nećeš moći da shvatiš ono, šta radim, pa ćeš navajlivati na mene, da ti otkrijem razloge mog postupanja. Ali Josua mu reče: Gospodaru, neću da te pitam ništa i neću da te dovedem u iskušenje, već hoću samo da promatram tvoj rad i delanje, ništa više. I pogodiše se Ilija sa Josuom, da ga ovaj ne sme dalje pratiti, ako bi ga upitao na putu, zašto je učinio ovo ili ono. Uputiše se Ilija sa R. Josuom. Tako dođu do kuće jednog bednog siromaha, kojemu je krava bila jedino imanje. Sedi čovek sa ženom pred kapijom svojom. Kada ugledaše putnike, otidu njima u susret, pozdraviše ih pa su se radovali njihovom dolasku. Ponudiše im najbolje mesto za prenoćište, a po tome su doneli, šta je jela i pića bilo u kući. Ilija i Josua jeli su i pili, a zatim ostali tamo preko noći. Kada je svanulo jutro, pre nego što su krenuli na put, izrekao je Ilija molitvom i krava se sruši smesta na zemlju i crkne. Snebivao se R. Josua, kada je to video,

nije mu to ušlo u glavu i pitao se: Dakle to je nagrada toga sirotog čoveka za čast, koju nam je ukazao, da je izgubio kravu, jedini mu imetak? I reče Iliji: Gospodaru, zašto učini, pa da ugine krava toga čoveka, koji nas dočekaše sa toliko časti? Ilija odvrati: Seti se našeg utanačenja, koje smo sklopili; obvezao si se, da ćeš ćutati, ako samo nećeš da se rastanemo, jer za taj sam slučaj pripravan, da ti kažem sve. Josua se okani daljeg pitanja i više nije govorio ni reči. Produžiše put ceo dan i stigoše u večer do kuće jegnog bogataša. Ovaj se nije mnogo obazirao na njih, niti je šta učinio, da ih dostojno primi. I tako ostadoše gosti bez jela i pića. U kući toga bogataša beše zid, koji je postao trošan i domaćin bio je baš zaposlen time, da ga opet popravi. Kada osvane jutro, pomoli se Ilija Bogu i zid stajaše gotovo sazidan. A Ilija je nastavio put sa svojim pratiocem. Srce rabi Josue morila je još jače tuga i bol, kada je vidio šta uradi Ilija. Ali ipak savlada svoju radoznalost i nije pitao proroka, zašto je tako radio.

Tako su dalje putovali. Pred večer stigoše do velike bogomolje. Klupe u njemu bile su od zlata i srebra, a svaki je član sedeo na mestu, kako mu je pripadalo po ugledu i časti. Kada su opazili dva putnika, koji ulaziše, reče jedan drugome: Ko će da hrani ta dva prosjaka ove noći? Drugi bi rekao na to: Dosta je za njih hleb i voda, koja će se doneti ovamo. Ilija i Josua su čekali, ali niko im nije obratio pažnju, kako bi to pristojalo. Ostali su dakle u bogomolji i tamo bi prenoćili. Kada svane dan, ustanu, da produže svojim putem. Ilija tada kaže ljudima: Neka Bog učini, pa da svi postanete poglavari te opštine. Josua beše još više ožalošćen, ali ne prozbori ni reči.

Kada se sunce spuštalo zalasku, stigoše putnici u drugi grad. Kako su ih građani ugledali, pojurili bi svi velikim veseljem k njima u susret. Pristojno bi ih dočekali, a konak su im dali u najlepšoj kući grada. Drugovi su jeli i pili uz veliku počast. Kada svane jutro, pomoli se Ilija i reče ljudima: Da vam Bog da samo jednog poglavara.

Kada bi Josua čuo te reči, nije se više mogao uzdržati, a da se ne protivi, jer nije više mogao da gleda, šta je Ilija uradio. Zato reče Iliji: Sada moraš, da mi otkriješ tvoje tajne. Ilija odvrati: Ako si voljan, da se rastaneš samnom, hoću da ti sve protumačim razjasnim razloge, zašto sam tako radio. Čuj sada: Čoveku, čiju sam kravu ubio, trebala je da umre žena još istoga dana. Zato sam se molio, da se krava primi sa ispaštanje umesto žene, koja će doneti svom mužu još mnogo sreće i koristi. A onaj bogataš opet, kome sam podigao zid, našao bi, da ga je od temelja podigao, tamo zakopano veliko blago, samo srebro i zlato; a da to sprečim, poštedito sam mu taj rad. Ali i moj zid uskoro će da se sruši i nikada više neće biti sagrađen. Ljudima tvrdog srca u bogomolji želio sam, da im budu mnogi poglavari, jer je to nesreća, posledica toga je nesloga. Mesto, koje ima mnogo

gospodara, biće razoreno i opustošeno. A pravednicima, kojima sam želio jednog glavara, biće moja molitva blagoslovom, opština će im se jačati, jer sva mišljenja sjediniće kod njih u jedno mišljenje, pa tako neće da vlada nad njima duh razdora. Kao što poslovice kaže: Gde su mnogi kormilari, tonu lađe. A druga opet veli: Pod zaštitom jednog gospodara umnožava se grad.

I na posletku opominjao bi Ilija R. Josuu te mu reče: Ja te sada ostavljam, zato ću, da te još isvestim o koječemu, šta će da bude od koristi za tebe. Ako vidiš bezbožnika, kome je sreća naklonjena, ne daj, da te zavede tvoje čuvstvo, da pokolebaš, jer će mu sreća ipak doneti samo nesreću. Ako pak vidiš pravednika, koji se muči i živi u jadu, koji teško radi, pa je ipak gladan, žedan i neodeven, koji oskudeva na svemu i trpi bolove, nemoj da se srdiš zbog toga, čuvaj se, da te nebi zavelo srce, pa da posumnjaš u Božja dela, već ga nazivaj pravednim, ako sudiš i razmišljaš. Jer Bog je pravedan, njegov je sud istinit, oči mu bdiju nad ljudskim delima. Ko bi smeo da mu kaže, šta treba da uradi?

Ilija pozdravio r. Josuu pozdravom mira i ode svojim putem.

V.

Neki bogataš dao se na put, da kupi volove za svoju njivu. Uzme sobom kesu sa sto zlatnika. Uzput ga sretne Ilija pa ga upita, kuda će. Čovek odvrati: Hoću da si kupim volove. Ilija mu prigovori: Moraš dodati, ako Bog da. Ali čovek nato srdito reče: Meni je svejedno, dali Bog da ili neda, u mene je dosta para, pa ću kupiti šta hoću. Prorok reče: Vidićemo. Čovek otide. Uzput mu padne kesa iz ruke, a kada posle nekog vremena turi ruku u nju, primeti, da je prazna. Zaprepašten pojuri kući, uzme drugi novac i dao se opet na put. Međutim ovaj put ode u drugo selo, da bi izbegao susret sa Ilijom. Ali ovaj ga ipak nađe, pa ga zapita: Kuda ćeš? Čovek odvrati: Hoću da si kupim volove. Nato bi prorok: Moraš reći, ako Bog da. Ali čovek mu opet odvrati ljutito: Da li Bog da, ili neda, meni je to svejedno, u mene je dosta para, pa ću kupiti, šta hoću. I produži svojim putem. Ali Ilija je tako udesio, da čovek postade umoran, pa se legne i zaspi. Kada se probudi i ne nađe svoje pare, uplaši se, pohita opet kući i donese drugi novac. I po treći put se susretne Ilijom. Ali kada ga je ovaj pitao, kuda će, odvrati mu čovek: Hoću da kupim volove, ako Bog da. Nato bi Ilija odmah: Želim ti mnogo sreće tvom pazaru. Otide čovek i kupi volove. Kada je trebao, da plati za njih 100 zlatnika, reče: Toliko nema u mene. Ipak izvadi kesu i gle čuda, nađe u njima svih 300 zlatnika. Isplati cenu, a potom je prodao volove kralju za 1000 zlatnika.

VI.

Nekom učenjaku, po imenu Rabi Anan, doneo je čovek korpu

sa ribama. Upita on toga čoveka: Zašto mi donesiš taj poklon. Čovek odgovori: Imam jednu parnicu, pa bi te molio, da nam sudiš. R. Anan bi nato: Uzmi tvoje ribe, pa idi drugom sudiji, jer bi mogli misliti, da si me podmitio. Čovek reče: Pa dobro, otići ću drugom sudiji, ali molim te, zadrži ipak te ribe, inače nebi smeo da nosim prvence u hram, jer se kaže, ko učini mudracu poklon, taj može da donese i Bogu prvence. Anan odvrati: Pa dobro, samo iz toga razloga primiću tvoj poklon; inače nebi primio. Nato pošalje Anan čoveka drugom sudiji, R. Nahmanu s molbom, da on reši tu stvar, jer on sam ne sme da to čini. Nahman se upita: On ne sme da reši? onda je po svoj prilici u rodu sa parničarem. Bilo je naime zabranjeno u tom slučaju doneti presudu. Ali Nahman bio je baš zaposlen sa predmetom jedne sirote. Razmišljaše, šta bi sada radio? Rešiti stvar jedne sirote važno je, ali još je važnije, da se ukaže čast jednom učenjaku time, što mu se ispuni želja. Neka dakle čeka sirota. S time se već okrene od nje i stane da raspravlja novi predmet. To je palo u oči protivniku parničara, pa se uplaši. Rekao je u sebi: Ako onaj već od početka uživa taku prednost, onda nema svrhe, da se u opšte branim. I zaista, nije ništa odvratio na optužbe protivnika te izgubi parnicu.

I ako Anan zapravo nije bio kriv, da je tako došlo, prorok Ilija mu ipak zamerio njegovo ponašanje. I dok bi se ranije često pojavljivao učenjaku pa ga upućivao, izostao je sada. Kada je Anan to primetio, stao je da posti tako dugo, dok mu se opet ne pojavi Ilija. Iz početka dao je Ananu da oseća svoju srdžbu, ali konačno je ipak popustio i dalje upućivao mudraca, kao i ranije.

Prorok je naime mislio, da je Anan trebao odbiti poklon i doneti presudu. Tada bi siročje ranije došlo do svog prava.